

یادداشت

ارز «رفع تعهدنشده» یا ارز گم‌شده؟

سمانه‌غیبی

فعال صنعت پتروشیمی

در ماه‌های اخیر بارها عددی نزدیک به ۱۰۰ میلیارد دلار ارز مرجوع‌نشده صادرات به کشور مطرح شده است؛ عددی که طبیعتاً برای افکار عمومی بزرگ و نگران‌کننده است. وقتی گفته می‌شود «صد میلیارد دلار ارز صادراتی به کشور بازنگشته»، تصویری که در ذهن مخاطب شکل می‌گیرد روشن است: کالایی از ایران خارج شده، صادرکننده پول آن را گرفته و این پول را در حسابی خارج از کشور نگه داشته و از دسترس اقتصاد ایران خارج کرده است. اگر واقعیت تمام این پرونده همین باشد، طبعاً جای هیچ دفاعی وجود ندارد. صادرکننده‌ای که از ظرفیت‌ها، انرژی، زیرساخت و امکانات اقتصاد ایران استفاده کرده و در مقابل، تعهد قانونی خود را انجام نداده است، باید پاسخ‌گو باشد اما مسئله اینجاست که آیا می‌توان تمام رقمی را که تحت عنوان «عدم بازگشت ارز صادراتی» اعلام می‌شود، دقیقاً با همین تعریف توضیح داد؟ به اعتقاد من پاسخ منفی است. در این بحث یک تفاوت ظاهراً کوچک اما بسیار تعیین‌کننده وجود دارد: تفاوت میان «بازنگشتن ارز به کشور» و «بازنگشتن ارز به چرخه رسمی مورد قبول سیاست‌گذار». این دو عبارت الزاماً یک معنا ندارند. وضعیت رفع تعهد ارزی، قبل از هر چیز نشان می‌دهد صادرکننده توانسته یا نتوانسته منشأ و مصرف ارز خود را در چارچوب روش‌هایی که مقررات داخلی به رسمیت می‌شناسد ثبت و تسویه کند. از این وضعیت به‌تنهایی نمی‌توان نتیجه گرفت تمام ارز رفع تعهدنشده همچنان در خارج از ایران نگهداری می‌شود. جالب اینکه در خود مقررات هم مفهوم بازگشت ارز صرفاً به معنای انتقال مستقیم ارز از حساب خریدار خارجی به یک حساب بانکی در ایران تعریف نشده است. فروش ارز در سازوکار رسمی، واردات در مقابل صادرات خود، واگذاری ارز به واردکننده دیگر، تهاتر و چند روش دیگر، همگی در آیین‌نامه بازگشت ارز به عنوان روش‌های ایفای تعهد پیش‌بینی شده‌اند؛ بنابراین حتی از نگاه مقررات نیز آنچه اهمیت دارد، بازگرداندن «ارزش اقتصادی» حاصل از صادرات در یک چارچوب قابل شناسایی است. این تفاوت برای کسی که در تجارت عادی و بدون محدودیت بانکی کار می‌کند شاید چندان محسوس نباشد، اما در تجارت ایران، به‌ویژه در حوزه‌هایی مانند پتروشیمی، مسئله کاملاً متفاوت است. ما با شرایطی روبه‌رو هستیم که فروش کالا یک بخش معامله است و جابه‌جایی پول بخش دشوارتر آن. خریدار چینی ممکن است کالا را تحویل بگیرد، اما انتقال وجه از مسیر بانکی مستقیم و متعارفی که یک صادرکننده اروپایی یا آسیایی دیگر استفاده می‌کند، برای طرف ایرانی همیشه در دسترس نیست.

یادداشت کامل را در سایت شرق بخوانید

گزارش «شرق» از پرداخت قطره‌چکانی بدهی دولت به کشاورزان و گرفتاری‌هایی که برای کشت پاییزه و معیشت آنان ایجاد شده است

دهقانان مقروض

و این تأخیر، اکنون آنها را در آستانه فصل کشت پاییزه با مشکل تأمین نقدینگی، خرید نهاده و آماده‌سازی زمین مواجه کرده است؛ مشکلی که اگر ادامه پیدا کند، می‌تواند بر میزان تولید گندم در سال آینده نیز اثر بگذارد. براساس قانون خرید تضمینی، وجه گندم خریداری‌شده باید حداکثر ظرف ۴۸ ساعت پس از تحویل محصول به حساب کشاورز واریز شود؛ اما آنچه در عمل اتفاق افتاده، فاصله درخور توجهی با این الزام قانونی دارد. طبق آخرین آمار اعلام‌شده، از مجموع مطالبات گندم‌کاران تاکنون حدود ۱۱۰ هزار میلیارد تومان پرداخت شده؛ رقمی که فقط حدود یک‌چهارم بدهی واقعی دولت به کشاورزان است.

فقط یک‌چهارم مطالبات پرداخت شد

علی‌قلی ایمانی، رئیس بنیاد ملی گندم‌کاران ایران به «شرق» می‌گوید: «با آغاز فصل برداشت گندم از پنجم فروردین در استان‌هایی مانند سیستان‌وبلوچستان، بوشهر و هرمزگان و سپس در مناطق جنوبی‌تر ازجمله کرمان، خوزستان و فارس، روند خرید تضمینی گندم از کشاورزان آغاز شد. با گذشت حدود پنج ماه از شروع برداشت، طبق آمار اعلام‌شده نزدیک به هشت میلیون تن گندم به ارزش تقریبی ۴۰۰ هزار میلیارد تومان از کشاورزان خریداری شده، ولی تاکنون فقط حدود ۱۱۰ هزار میلیارد تومان از مطالبات آنان پرداخت شده است؛ یعنی در مجموع حدود ۲۵ درصد از ارزش گندم خریداری‌شده به حساب کشاورزان واریز شده است». کشاورزان توضیح می‌دهند پرداخت قطره‌چکانی پول گندم و سرعت رشد هزینه‌ها به حدی است که بخش درخور توجهی از قدرت خرید کشاورزان از دست رفته است و آنها با سرمایه امروز خود قادر نیستند سطح کشت همیشگی را حفظ کنند و از کشت آینده ناچارند زمین‌های کمتری را زیر کاشت محصول ببرند. به باور آنان وقتی تولیدکننده باید هزینه‌های یک سال خود را مدیریت و در عین حال برای فصل جدید سرمایه لازم را فراهم کند، تأخیر در پرداخت مطالبات می‌تواند مستقیماً انگیزه و توان ادامه تولید را تحت تأثیر قرار دهد.

علی‌قلی ایمانی، رئیس بنیاد ملی گندم‌کاران ایران، با توضیح اینکه میزان پرداخت مطالبات در استان‌های مختلف یکسان نبوده است و کشاورزان برخی

استان‌ها حدود ۴۰ تا ۵۰ درصد مطالبات خود را دریافت کرده‌اند، در حالی که در برخی مناطق پرداخت‌ها بسیار محدود بوده است، می‌گوید: «اهمیت این موضوع فقط به تأخیر در پرداخت یک بدهی مالی محدود نمی‌شود، بلکه مسئله اصلی این است که کشاورز برای ادامه چرخه تولید، به همین منابع مالی وابسته است. گندم‌کاری که ماه‌ها برای تولید محصول هزینه کرده، اکنون باید در فاصله کوتاهی زمین خود را برای کشت بعدی آماده کند، بذر و کود تهیه کرده و سایر نهاده‌های مورد نیاز را خریداری کند. در مناطق سردسیر کشور، این مسئله اهمیت بیشتری دارد؛ زیرا پس از برداشت گندم، فاصله چندانی تا آغاز کشت پاییزه وجود ندارد و کشاورز عملاً باید بدون وقفه وارد فصل زراعی جدید شود. به همین دلیل، تأخیر چندماهه در پرداخت مطالبات، به‌طور مستقیم توان کشاورز برای آغاز کشت بعدی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. کشاورزی که سرمایه‌ای برای پس‌انداز و پشتوانه مالی ندارد، زمانی که پول محصول خود را دریافت نمی‌کند، ناچار است بین ادامه تولید و تأمین هزینه‌های زندگی و بدهی‌های قبلی یکی را انتخاب کند». او ادامه می‌دهد: «از سوی دیگر، وعده‌های متعدد درباره پرداخت مطالبات نیز موجب کاهش اعتماد کشاورزان شده است. در هفته‌های گذشته بارها اعلام شده در روزها یا هفته آینده مبالغی از مطالبات پرداخت خواهد شد، اما بخش چشمگیری از این وعده‌ها هنوز عملی نشده است. حتی اگر رقم‌هایی مانند ۱۰ یا ۲۰ هزار میلیارد تومان نیز پرداخت شود، در مقایسه با مجموع مطالبات چندصد هزار میلیارد تومانی گندم‌کاران، رقم تعیین‌کننده‌ای محسوب نمی‌شود. بنابراین طبیعی است پرداخت مبالغ محدود در سطح کشور، حتی اگر انجام شود، لزوماً به معنای حل مسئله برای کشاورز نباشد. این نگرانی‌ها زمانی جدی‌تر می‌شود که افزایش شدید هزینه‌های تولید را هم در نظر بگیریم».

وعده‌های مکرر و بدقولی‌های مداوم

پیش از این دولت بارها تاریخ‌های مختلفی برای تسویه بدهی گندم‌کاران تعیین کرده است و در آخرین خبر توضیح داده تا ۲۲ مرداد، ۱۱۰ هزار میلیارد تومان دیگر از مطالبات پرداخت شود، ولی این تاریخ دوباره تغییر کرد. حسن نوروزی، مدیرعامل و عضو هیئت‌مدیره سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها، از آغاز واریز تدریجی ۱۱۰ هزار میلیارد تومان مطالبات گندم‌کاران در چند مرحله تا روز یکشنبه ۲۵ مردادماه ۱۴۰۵ خبر داد؛ اما کشاورزان در اقصی نقاط کشور همچنان

گزارش می‌دهند مطالبات خود را به صورت کامل دریافت نکرده‌اند.

در همین زمینه، عنایت‌اله بیابانی، عضو یکی از تشکل‌های صنفی کشاورزی، به «شرق» توضیح می‌دهد: «گندم‌کاران در استان‌های مختلف مانند بوشهر، مازندران و کردستان محصول خود را تحویل داده‌اند، اما دولت تاکنون نتوانسته مطالبات آنها را کامل پرداخت کند و پرداخت‌ها در حال حاضر به شکل درصدی و متناسب با امکانات مالی دولت انجام می‌شود».

به گفته بیابانی، مسئله اصلی در شرایط فعلی این نیست که هیچ پرداختی نمی‌شود، بلکه مشکل در کامل‌نبودن پرداخت مطالبات است و گرفتاری‌هایی که برای زنجیره تولید و تأمین غذا در کشور ایجاد می‌کند. بنابراین دولت باید با لحاظ این مسئله، پرداخت مطالبات کشاورزان را در اولویت قرار دهد.

لونژین
LONGINES

SARMAN Co.

شرکت سرمان

۰۲۱ ۲۲ ۶۱ ۳۷ ۵۲

CONQUEST HERITAGE